

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 3. Vtrum matrimonium sit præceptum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Ex quibus recte inferitur fornicationem & concubinationem esse contra ius naturæ: quia impeditur præcipuus matrimonij finis, qui est, conueniens educatio proles.

⁵ Vfus eius est licitus. Dico Secundò: Fide tenendum est licitum esse matrimonij vsum. Sequitur ex priore cõclusionione.

Probatur contra prædictos hæreticos. Deus in statu innocentia creauit vtrumque sexum, ijsque benedixit, dicens: *Crescite & multiplicamini*: quod fieri nõ potest nisi per sexum vsum. Dominus quoque nuptijs interfuit, suaq; præsentia & miraculo comprobauit. Præterea Apostolus 1. ad Tim. 5. v. 14. expressè dicit: *Volo iuniores nubere, filios procreare, domus curam habere*. Et 1. ad Cor. 7. v. 3. *Vxori vir debitum reddat, & vxor viro*. Denique, nisi vsum matrimonij licitus esset, mundus deberet perire, quia sine eius vfu conseruari nequit.

Et sæpe meritorius. Hinc sequitur etiam posse hunc vsum esse meritorium, nempe si fiat, non causâ voluptatis, sed spiritali fine, scil. vt proles suscipiatur & ad Dei honorè educetur, vt coniugi debitum iustitia postulâte reddatur, vt à peccato auertatur, & similia.

⁶ Quæ immundities in copula carnali. Dices Primò: Copula carnalis in Scriptura censetur adferre immunditiem & conuinationem, vt patet 1. Regum 21. v. 4. & 5. vbi petit Sacerdos Achimelech à Dauide: *si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus?* & Apocal. 14. v. 4. *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt conuinati*.

Respondeo: Immundities illa non est mentis, sed corporis; neque est peccatû, sed pœna peccati, consistens potissimum in rebellionem membrorum, & in motu concupiscentia coniuncto, quæ tamen ipsum actum non faciunt malum.

Dices Secundò: Canone Connubia 32. q. 2. dicitur, *in actu coniugali non adesse Spiritum S.* Quod confirmatur, quia Siricius Papa, episc. ad Himerium Terraconens. Episc. coniugatis applicat illa verba Apostoli, *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt*.

Respondeo: Capitulum illud Connubia, non esse Canonem aliquem Ecclesie, sed sententiã quandam deceptã ex Origene, qui tantummodò vult dicere, Spiritum S. non adesse operi coniugali ad actum externũ efficiendum; hic enim fit sola virtute naturali: vult enim Origenes ostendere, non omnia Sanctorum opera à Spiritu S. proficisci, inter quæ sunt ea opera ad quæ natura per se sufficit. Hinc tamen non sequitur, quin Spiritus S. adsit in hoc opere, quatenus est actus iustitiæ, vel charitatis, vel religionis, vel alterius virtutis: voluntas enim non potest harum virtutum fines intendere sine auxilio Spiritus sancti, quamuis etiam tunc actus exterior propriè & immediatè nõ procedat à Spiritu sancto, sed à naturali virtute; nam solus actus interior est ex auxilio Spiritus sancti, exterior verò naturaliter sequitur, posito interiore, sine alio auxilio. Ad confirmationem: non loquitur ibi Pontifex de legitimo coniugio, sed de sacrilego, nempe sacerdotum & monachorum. Qui autem per talem coniunctionem *in carne sunt*, Deo placere non possunt.

⁷ Si fiat copula ob delectationem, &c. Petes: An actus ille sit licitus si fiat ob delectationem intra limites matrimonij. Item si fiat ad vitandam fornicationem vel pollutionem?

Respondeo: Si fiat præcisè ob delectationem, est peccatû veniale; quia non est actus rationi consentaneus. Homo autem tenetur secundum rectã rationem operari. Si autem fiat ad vitandam fornicationem, vel pollutionem, non est peccatum.

Quod colligitur ex Apostolo 1. ad Corint. 7. v. 5. vbi sic ait: *Iterum reuertimini in idipsum; ne teneat vos satanas propter incontinentiam vestra*. Et Confirmatur Primò: quia velle fugere peccatum per remedia licita, est licitum: atqui is qui vitur actû coniugali ne incidat in peccatû fornicationis vel pollutionis, vitur remedio licito ad vitandum peccatum: ergo. Confirmatur Secundò: quia matrimonium est etiam institutum in remedium concupiscentia: ergo licet eo vti ad concupiscentia medelam.

DVBIVM III.

Virum Matrimonium sit præceptum?

Respondeo Primò: Genere humano satis iam propagato, certum est matrimonij non esse præceptum. Est contra quosdam hæreticos, & maxime contra Lutherum, qui docuit *Matrimonij vsum omnibus esse necessarium, non minus quam cibum & potum*: vnde sequitur *omnibus esse præceptum*.

Matrimonium non est præceptum lege positum.

Probatur: Quia neque lege positua præceptû est: verba enim illa, *Crescite & multiplicamini*, Gen. 1. & 9. quibus maxime aduersarij nituntur, si vim præcepti habent, non pertinent nisi ad illud tempus mundi nascentis, quando erat necessarium ad generis humani propagationem, vt omnes Catholici docent: alibi verò nullum est vestigium talis præcepti. Confirmatur: Quia in veteri Testameto multi seruarunt virginitatem; vt Melchisedech, Elias, Ieremias, Eliseus, filij Prophetarũ, Ioannes Baptista, B. Virgo, alijque multi, teste Ignatio ad Philadelphios, & Hieronymus episc. ad Eustochiũ, *De custodia Virginitatis*.

Abstrusa Caluini sententia.

Neque lege naturali præceptû est. Primò: Quia iure natura nemo tenetur ad matrimonij, nisi vel quia id necessariũ propagationi humanae, vt initio mundi, quæ necessitas iam olim cessauit: vel quia id necessariũ est propriæ personæ; vt si quis continere non possit: sed neque hæc necessitas locum habet, quia certissimum est, & fide tenendum, hominem posse à Deo gratiam, quæ ad cõtinendum sit necessaria, impetrare. Secundò: Quia passim in nouo Testamento cõmendatur virginitas, & coniugij abstinentia, ad eamque hortatur Dominus Matth. 19. v. 11. *Non omnes capiunt verbũ hoc. Sunt Eunuchi &c. qui potest capere capiat*. Et Apost. 1. ad Corinth. 7. Item Apocal. 14. & alibi.

Neque lege naturali.

Hinc patet, quàm absurda sit sententia Caluini, quam docet in Comment. c. 19. Matthæi, scilicet *Eos omnes diuino præcepto coniugij inire debere, nisi impij esse velint, quibus nõ est diuinitus reuelatum, quod donum continentia habeant*. Vide Maldonatum in illum locum.

Abstrusa Caluini sententia.

Vtrum autem in principio mundi fuerit datum præceptum coniugij, dubium est: multi enim Doctores affirmat ex illis verbis Gen. 1. & 9. *Crescite & multiplicamini*, quæ repetuntur cap. 9. idque vel singulis pro illo tempore, vel certè cætui humani generis.

Ne quidem in principio mundi fuit tale præceptum posituum.

Dico Secundò: Verius est, nullum vnquã latum præceptum posituum coniugij ineundi.

Probatur, Quia illis verbis, *Crescite & multiplicamini*, de quibus solis est difficultas, non significatur præceptum matrimonij, sed solũ benedictio, qua confertur insignis fecunditas ad generandum, vt docet Michaël Medina lib. 4. de Continentia, controuersia 2. Olear, Vatablus, & Perrierius in hunc locum. Quod confirmatur

FFF ij Confirma-

Expenditur locus Genesis, Crescite, &c.

Confirmatur Primò: Nam his verbis nõ aperte significatur præceptum (non enim est in potestate hominum crescere, præsertim plurimũ & sæcundè multiplicari, & replere terram; sed est effectus, qui singulari Dei beneficio ex opere matrimonij sequitur:) aptissimè autem significatur conferri beneficium sæcunditatis, per quod fit, vt multiplicentur, terranque repleant. Confirmatur Secundo: Nam paulò antè simili modo versu 22. piscibus & auibus dixit, Crescite & multiplicamini; vbi non potest significari præceptum, sed solùm benedictio. Confirmatur Tertio: Sicut dixit primis hominibus, Crescite & multiplicamini; ita continenter addens; dixit, Subijcite terram, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus terræ: quibus verbis certum est, non dari vllum mandatum, sed solùm tradi dominium terræ & animantium, seu ins ea vindicadi & possidendi: ergo &c. Confirmatur Quarto: Ex verbo Benedictionis: Masculum, inquit, & feminam creauit eos, benedixitque eis dicens; Crescite & multiplicamini; quo modo loquendi apertè Scriptura indicat esse solùm benedictionem. Denique nihil opus erat præcepto positio: nam satis intelligebant homines se iure naturali obligari, donec mundus inciperet compleri.

10 Obiectio ex Cypriano & Hieronymo.

Dices Primò: Cyprianus lib. de Disciplina & habitu Virginum, versus finem, ait; Prima sententia crescere & generare præcepit. Secunda continentiam suauit. Hieronymus contra Heluidium pag. 4. post principium: Quamdiu lex illa permansit, Crescite & multiplicamini; & Maledicta sterilis quæ non parit semen in Israël, omnes nubebant & nubebantur: ergo erat præceptum.

Solutio.

Respondeo: Illos Patres fortassis sic loqui, quòd illis verbis insinuata sit naturalis obligatio: hoc ipso enim quo dabatur sæcunditas, insinuabatur eos debere illa vti in illis initijs. Illa autè verba, Maledicta sterilis &c. nõ habentur in Scriptura: sed solùm dicitur Exodi 23. Non erit infecunda, nec sterilis in terra tua: vbi significatur benedictio, non præceptum; vt patet ex adiunctis.

11 Quid, si mundus exhauriretur?

Dices Secundo: Ergo saltem, si mundus aliqua calamitate exhauriretur, Matrimonium esset præceptum.

Respondeo: Nõ est improbable tunc fore præceptum: sicut si alicuius nuptiæ essent necessariae ad Republicæ pacem, is teneretur contrahere: ergo multò magis si esset necessariae ad generis humani incolumitatem. Ita sentit maior pars Doctorum. Fortasse tamen verius est, non fore in præcepto, præsertim hoc tempore legis Euangelicæ: nõ Dominus absolute consuluit calibratũ, neque vllum casum excepit. Incolumitas autè humani generis non pertinet ad singulos homines, sed ad prouidentiam diuinam. Vnde credendum potius esset, si talis casus incidere, Deum velle mundo finem imponere.

DVBIVM IV.

Vtrum Polygamia, qua plures uxores successiue habentur, sit permissa?

12 Triplex est Polygamia.

Notandum est: Polygamiam esse triplicem. Prima est, qua vir vnus habet plures uxores successiue, vel vna mulier plures viros successiue. Secunda, qua vnus vir habet plures uxores simul viuas. Tertia, qua vna mulier habet plures viros simul. Hic loquimur de prima. Montanistæ olim damnabant secundas nuptias instar fornicationis;

vt docet August. lib. de Hæresibus, ad Quod-vult-Dei, heresi 26. quem errorem defendit Tertullianus lib. de Monogamia. Idem tenebant Nouatiani, vt patet ex Concilio Nicæno can. 8.

Respondeo: Fide tenendũ est hanc Polygamiam esse permissam; sic vt licitè post mortè prioris coniugis, vel prioris matrimonij solutionem quoad vinculum, possit aliud coniugium iniri.

Polygamia licita est qua vir vnus plures habet uxores successiue.

Probatur Primò: Ex Scriptura 1. ad Cor. 7. v. 39. Si dormierit vir eius, liberata est; cui vult nubat: tantum in Domino. Non dicit Apostolus vir primus, aut secũdus, aut tertius, sed vir eius, vt significet semper concessum nubere mortuo priore; vt optimè notauit D. August. lib. de Bono viduitatis c. 12. Deinde 1. ad Timoth. 5. hortatur Apostolus Viduas iuniores vt nubant, ob incontinentiæ periculum.

Probatur Secundo: Ex Concilijs. In Conc. Nicæno can. 8. Nouatianis ad Ecclesiam redire volentibus præscribitur, vt profiteantur se committentur cum ijs, qui secundas nuptias contraxerunt. Concilium Florentinum in instructione Armenorum, Declaramus, inquit, nõ solùm secundas nuptias, sed etiã tertias, & quartas, & vteriores licitè contrahi posse.

Prob. Tertio: Ex Patribus, de quibus dubitari non potest, præter Hieronymũ qui secundas nuptias videtur fuisse iniquior. hic epist. 11. quæ est ad Ageruchiam: Quid ergo damnatus secunda matrimonio? minimè: sed prima laudamus. Et Apologia pro libris contra Iouinianum. Non damnatus, inquit, bigamos & trigamos, nec, si dici potest, octigamos. Vide etiam D. Augustinum lib. de Bono viduitatis. Et Ambrosius lib. de Viduis.

13 Obiectio ex Concilio.

Dices Primò: Conc. Neocæsariense celebratũ tempore Siluestri I. can. 7. vetat ne Clerici intersint conuiuiũ secundarum nuptiarũ, quia præcipitur secundis nuptijs tribuere penitentiam. Et Conc. Laodicenum sub eodè Siluestro can. 1. dicit, Ijs qui cerebrũ uxores ducũt, vel sapiũs nubũt, constitutũ esse tẽpus penitentia.

Solutio.

Respondeo: Illa Concilia iuxta rigorem antiquum censuisse aliquã penitentia bigamis iniungendã, priusquam ad communionem admitterentur, eò quòd secunda nuptia viderentur esse signum incontinentiæ, nec præberent tale exemplum quale decebat Christianos; non tamè iudicabant ipsas esse peccatum: vt colligitur ex can. 1. Concilij Laodiceni, vbi ha nuptia vocantur legitima.

Dices Secundo: Cur ergo non benedicuntur? Respondeo: Quia primè sunt benedictæ. Benedictio autem semel data alicui personæ non debet repeti, quia nõ perit; vt ait Vrbanus III. Cap. Capellanorum, & Cap. Vir autem, de Secundis nuptijs. De quo vide Nauar. c. 32. n. 83.

Cur secundæ nuptiæ non benedicantur.

DVBIVM V.

Vtrum Polygamia pluriũ virorum, sit permissa?

Respondeo: Polygamia, qua vna mulier habeat simul plures viros, est contra ius naturæ primarium, vnde nunquã fuit permissa. Est certa, & communis omnium. Vide D. August. lib. de Bono coniugali c. 17. vbi dicit nullum extare huius coniugij exemplum.

14 Polygamia pluriũ virorum est contra ius naturæ, nec vnquã permissa.

Probatur Primò: Quia tale coniugium pugnat cũ primario & principali fine Matrimonij, qui est susceptio & educatio prolis. Si enim mulier plures habeat viros, nulla proles suscipi potest, vt experientia docet in meretricibus: neque etiam educari potest, quia parentes non agnoscent suas proles, ac proinde eas negligent.

Probatur